

het nog, maar dit woord dient als dekking van de laaghartigste misdaad.

Ik ben niet blind voor het feit, dat we zwak waren. We wisten het, we waren niet klaar, de vrede kwam als een verrassing, we hadden te weinig medewerking van de Engelschen, tegenwerking van de Australiërs..... Helaas!

Ook zonder dat het ons tot in den treure verteld was, zouden wij, gewezen krijgsgevangenen en geïnterneerden, wel opgemerkt hebben, dat men niet „klaar” was.

Men kan opmerken, dat staatslieden, die zich zóó door de gebeurtenissen lieten verrassen, slechte staatslieden zijn.

Churchill had trouwens reeds maanden tevoren gewaarschuwd, dat Japan zijn Europeeschen bondgenoot wel eens korter zou kunnen overleven dan algemeen verwacht werd.

Maar met het weinige, waarmede men gereed had kunnen en moeten zijn, was men ook niet klaar.

Dat bijvoorbeeld de heer Van der Plas er in geslaagd is, gedurende de oorlogsjaren in Australië een select gezelschap van bestuursambtenaren, plichtsgetrouwe en onbaatzuchtige menschen, van hooge moraal om zich heen te verzamelen, moet sterk worden betwijfeld, gezien de prestaties van de Nica.

Dat de heeren eenig idee hadden van de situatie op Java, tijdens de Japansche bezetting, gelooft ook niemand meer in dit land!¹⁾

Men krijgt sterk den indruk, dat er door de Nederlanders, die in Australië zich gereed moesten houden om, zoodra de gelegenheid er was, de zaken in Indië „over te nemen”, veel kostbare tijd nutteloos is doorgebracht en dat zij in vele opzichten de Nederlandsche zaak zeer slecht hebben gediend.

Er kon geen bezettingsleger klaar staan, ergens in den Archipel. Het zij zoo, al betoogde Prof. Gerritsen met klem het tegendeel. Maar wel hadden we mogen rekenen op een groep kundige, plichtsgetrouwe, goed-ingelichte en doelbewuste mannen, gereed om de hun wachtende taak van bestuur en organisatie naar behooren te vervullen.

Het was een allernieuwsgierigste omstandigheid, dat we ter elfder ure met Mountbatten en een figuur als Christison in zee moesten. Vooral de laatste zou, volgens insiders, maatregelen hebben genomen, welke meer dan treurig genoemd moeten worden. Toch moet men niet teveel schuld op den generaal leggen. Als „Vrij Nederland” van 16 Febr. het in hem laakt, dat hij de Nederlanders en de „Indonesische revolutionairen” als twee gelijke partijen beschouwde, „wat zij „de jure” nog steeds niet zijn”, dan lijkt mij dat toch teveel geveerd van het politiek onderscheidingsvermogen van een Engelschen Generaal. De vertegenwoordigers van het Nederlandsche gezag zijn toch begonnen, door hun handreiking aan de revolutie, die gelijkheidswaan te wekken. En op St. Hubertus hebben een vialt Indische revolutionairen, op voet van gelijkheid, als republikeinsche excellenties met Nederlandsche excellenties mogen onderhandelen.

Wat kan men in dit opzicht den generaal dan verwijten?

Ook de „dwangpositie” (het woord is van Minister Logemann), waarin de Luitenant-Gouverneur-Generaal geplaatst zou zijn, moet men niet al te „gedwongen” zien.

Als Ds Verkuyl, blijkens persverslagen, zegt, dat Dr Van Mook niet meer dan „adviseur” en „observer” was en gedwongen met Soekarno te praten, is dat al te simplistisch voorgesteld. Hij was ook Luitenant-Gouverneur-Generaal!

Niet praten zou een conflict met het Engelsche opperbevel hebben geschapen; wel praten moest hem in conflict brengen met de regering te Den Haag, die (toen nog) met Soekarno niets te maken wilde hebben.

Hij heeft toen maar het hoofd gebogen voor den Engelschman.

Het conflict met de regering te Den Haag is niet gekomen!

Voor Soekarno een niet-gedroomd succes.

Zijn laatste herinnering aan de Nederlanders was zijn internering op Flores, waar de Japannezen hem bevrijdden; zijn eerste kennismaking met de Nederlanders na den oorlog was: capitulatie van de heele Nederlandsche regering voor hem! Op aandringen van een Engelschen Generaal.

Toeschouwers van dit drama waren weer miljoenen Inheemschen. Als ze 't niet direct begrepen, dan heeft de republikeinsche radio het wel uitgeschild, dat de zaken boven verwachting goed gingen.

De „acceptabele” Sjahrir werd spoedig naar voren geschoven.

Soekarno hield zich wat op den achtergrond. Maar..... op den achtergrond is hij altijd het gevaarlijkst geweest.

(Wordt vervolgd).

G. GOOSSENS,
leenaar aan een H. B. S. te Balikpapan.

¹⁾ Dit is niet juist, met de uit Australië opgevangen „broadcastings” was men wel degelijk op de hoogte, doch dit maakt de politiek van v. Mook nog bedenkelijker!

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Zoodra ik reeds mededeelde ontving ik een schrijven van prof. Dooyeweerd, dat ik thans wil behandelen, aangezien hij mij verzoekt de dingen, die ik naar zijn meening scheef trok, weer recht te zetten.

Ik geef dit verzoek vrij vertaald weer, omdat prof. D. zich zeer gersaakt toont, klaagt over een aanval op zijn persoon, en op de Vereen. voor Calvinistische wijsbegeerte, en daarbij zelfs woorden als aantijging en verdachtmaking meent te mogen gebruiken.

Ik acht deze zijn meening volkomen onjuist. Aan eenigen persoonlijk aanval heb ik niet gedacht. Het zou de eerste maal in mijn leven zijn, dat ik zoo de publieke zaak vermengde met persoonlijke opmerkingen.

Maar ook bestaat er geenerlei reden, die mij had kunnen leiden tot het overtreden van dien eenig goeden journalistieken regel, dat men zulks laten moet, ook al ware het dat het in een publieke zaak voordeelen bieden zou.

Een der vreeselijkste dingen in onzen strijd voor de Vrijmaking is juist dat middel van persoonlijke verdachtmaking, gebruikt door de kerkelijke „men” aan den synodocratischen kant.

Persoonlijk heb ik tegen den door mij en om zijn persoon en om zijn werk zeer gewaardeerden hoogleeraar hoegenaamd niets. Wat zou mij hebben kunnen bewegen om hem persoonlijk onaangenaam te zijn? Tenzij de waarheid zelve kwetste?

En wat de genoemde vereeniging betreft, nog den vorigen winter heb ik met veel ambitie verschillende lezingen gehouden, om belangstelling voor haar bedoelen te wekken; als een gewoon mensch onder gewone menschen, om duidelijk te maken, dat de wijsbegeerte en haar ontplooiing in Calvinistisch belijden voor ons allen van groot belang is.

Waarom zou ik die vereeniging lastig vallen?

Het gaat hier om een zeer zakelijk geschil, en ik zal het dus rustig bespreken, voor zooveel het van algemeen belang is. En dan wil ik drieërlei argument nader bezien.

In de eerste plaats, dat ik inging tegen het bevel van onzen Heiland en Heer, wijl ik publiek besprak, wat ik in een particulier schrijven had moeten kenbaar maken.

In de tweede plaats, dat ik ten onrechte de Vereeniging aanviel, aangezien zij zelfs een openbare vergadering belegde, waarin het geding, dat ons allen in hooge spanning houdt, openlijk werd besproken.

En in de derde plaats, dat ten onrechte wordt gemeend, dat het belijden der Synode van '42 inzake „de onsterfelijke ziel”, een veroordeeling zoude zijn van de meening o.a. in de wijsbegeerte der wetssidee gehuldigd.

Ik begin dus met nummer één, en moet hierop wat uitvoerig ingaan, omdat het ernstig verwijt, hier tot mij gericht, een algemeen karakter draagt en heel onzen strijd in het kerkelijke en politieke raakt.

Ik wil nog verder gaan. Het gaat hier om een zaak, die voor de vrijheid van kerk en volk, wil het niet geraken onder hierarchie en tyrannie, van het grootste belang is.

Dit is niet te hoog opgezet, omdat het hier gaat om de groote vraag, of de publieke zaak in volle vrijheid publiek mag worden behandeld.

Ik heb toch, naar dan wordt beweerd, twee afkeurswaardige dingen gedaan. Ik heb een zeer aanvechtbare publieke uittaling in een publiek geschrift aan publieke critiek onderworpen, en in verband daarmee het standpunt van die mannen onder ons die de Reformatie, welke onze God ons thans weer schonk, mee voorbereiden mochten door hun publieke optreden, maar daarna halverwege bleven staan, onjuist en halfslachtig genoemd.

Welnu — het is deze vrijheid, die ik, zoolang de Heere onze God mij de gelegenheid biedt mij publiek te mogen uiten, met alle macht zal verdedigen. En ik hoop dat geen persoonlijke consideratie mij daarvan ooit zal terughouden.

Heel mijn openbare leven door heb ik van dit royaal en open publiek behandelen der publieke zaak veel bitterheid ondervonden. Niet het minst in deze Vrijmaking der kerken.

Maar ik heb alleen af en toe berouw gehad, wanneer ik mij liet verleiden deze taak te vervangen door persoonlijke onderhouden of briefjes.

Het is jaren geleden, dat een vriend — niet partijgenoot — en ik in ernstig conflict geraakten in den gemeenteraad, met het college van B. en W. Men opperde toen den voorslag: praat eens persoonlijk. Ik, uit goedigheid zei: het is goed. Maar mijn vriend, een bekwaam en zeer scherpzinnig

man antwoordde aanstonds: daar kom ik niet in, en ik raad je, dat ook nimmer te doen. De publieke zaak altijd publiek! Laten de heeren zich publiek verantwoorden. Wij zullen het ook doen.

In zulk persoonlijk onderhoud, vooral als men overigens niet jegens elkander onvriendelijk is gestemd, laat men zich door vriendelijkheidjes heel licht er toe brengen, de spits van het geschil af te doen breken, en daarvan beleeft men niet dan verdriet.

In de enkele gevallen, dat ik dien raad vergat, heb ik er altijd verdriet van gehad. Wel te verstaan niet om mij zelf, maar om de zaak.

Juist zij, die gevoelen dat hun zaak niet sterk staat, willen gaarne het particulier terrein opzoeken.

Zoo gaat het nu ook in de Vrijmaking.

De synodocraten willen praten, zeer zeker, maar heel afzonderlijk hier en daar van persoon tot persoon en van groep tot groep.

Onze Synode heeft zeer terecht gezegd: wij willen de zaak behandelen, zeker, maar open en bloot, met alle stukken op tafel, voor het volle publiek waarin niets wordt achtergehouden en alleen argument staat tegenover argument. Natuurlijk alles in gehoorzaamheid aan het Woord van God en onze belijdenis.

Er was alle reden om deze voorwaarde te stellen.

De Vrijmaking der kerken wordt waarlijk niet tegengehouden door zulke publieke argumentatie. Men gaat aan de overzijde zoo goed als nimmer op de hoofdzaken in en dwaalt altijd naar zijwegen af.

Ik las zelfs in een der kerkbladen van de overzijde, dat de synode van Zwolle toch niet op het verzoek van de onze zou moeten liggan, omdat, als alle stukken zoo op tafel kwamen, dit niet dan reclame voor de Vrijmaking zoude zijn. Hoe men scherper critiek op eigen standpunt kan uitoefenen is moeilijk denkbaar.

Waarvoor wordt de vrijmaking tegengehouden, terwijl vast staat, dat de overgrote meerderheid in de gereformeerde kerken de doopsbeschouwing, die dwingend werd opgelegd, niet deelt?

Door verhalen als deze: dat de vrijgemaakten gelooven, dat alle kinderen wedergeboren zijn. Door verzekeringen, dat de mannen der Synode, die zulke beslissingen namen, hoogstaande mannen zijn; dat zij toch hebben gebeden en zich mogen beroepen op de leiding des Geestes. Dat, als een hoofdbestuur eener vereeniging een beslissing neemt, de afdelingen moeten volgen. Dat wij de overheden gehoorzaam moeten zijn. Dat de vrijgemaakten de kerk verlaten en een allervreeselijkste zonde begaan. Dat mannen als prof. Schilder en andere publicisten zeer slechte menschen zijn. Dat de Synode wel moest optreden, omdat men zelfs betwijfelt of de ziel wel een eeuwig voortbestaan heeft.

Zoo wordt het kerkelijk geding onder het breede publiek onderschands behandeld. Wie verantwoordelijk is voor al dat moois, is natuurlijk niet na te gaan. Vast staat, dat, ook al kent hij Shakespeare niet, hij wel iets begrijpt, van wat in diens Julius Caesar door Antonius wordt gezegd na zijn bekende rede: now let it work, mischief, thou art afoot. Het lasterpraatje is aan den loop, het zal zijn werk wel doen.

Het is mee daarom van het hoogste gewicht, dat deze publieke zaak der Reformatie algeheel publiek wordt behandeld. Met verwijging van geen enkel stuk. Met argument tegen argument. En dat de beslissing van ieder van ons geacht moet worden een publieke daad te zijn, die wij voor God en menschen, voor heel de wereld voor onze rekening moeten willen nemen.

De Vrijmaking is maar geen kerkelijk ruzietje. Zij raakt het welzijn van kerk en staat, van heel ons volk. Heeft de Reformatie der zestiende eeuw niet volken en staten bevrijd en niet haar zegenrijke gevolgen gehad voor gansch het leven? Durft iemand te zeggen, dat de eenvoudige daad der gehoorzaamheid van die eenvoudige landarbeiders in Ulrum niet voor ons volksleven en onze volksoverheden groote gevolgen heeft gehad? Niemand verachte den dag der kleine dingen. Wat onder de menschen groot is, als machtige vergaderingen van Synoden en vertegenwoordigers van volkeren, kan heel klein en onvruchtbaar blijken. Wat gering schijnt als een mosterdzaad verzet de heele wereld. Als er eenig ding in de wereld is, dat het volle licht kan verdragen en ook hebben moet, dan is het deze onze Vrijmaking en Reformatie. En als er eenig ding is, dat in volle publiciteit moet worden uitgestreden dan is het hier.

Wie in dezen publiek optreedt moet zich publiek willen verantwoorden. Wie in publieke geschriften iets beweert, moet zich niet beklagen, als niet hij, maar deze zijn uittaling publiek wordt becritiseerd.

Het is merkwaardig, hoe vele menschen zich persoonlijk gegriefd achten als hetgeen zij publiek beweerden publiek ook wordt aangevallen. Dat is volkomen ten onrechte.

En als prof. D. zegt, dat hetgeen ik besprak,

door hem mij dat in 1946 e...

rekening. Het gaa...

keuze in h...

persoonlijk...

motieven a...

overtuigd.

Maar di...

Men ver...

ds van Tex...

en dat vel...

John M...

waarin een...

aan de o...

zeggen...

zich.

Zoo is h...

lieft voor...

nen op hu...

scherpste...

richten. Zij...

lende Syno...

dad en v...

teekenis va...

voor zich...

aanvaard.

onhoudbaar.

En hoe...

Ik kan v...

het werk...

tegen zijn.

Ik acht...

alle verwi...

In een v...

noemde pu...

Met vri...